

Draaman vuosi

viro.nytin haastattelussa olivat Aasta täis draamat -dokumenttielokuvan ohjaaja Marta Pulk ja päähenkilö Alissija-Elisabet Jevtjukova.

LISSU KIRVES

Kuvat: R&A.

SYYSKUU ON TUONUT ILTOIHIN JO viileyttä, mutta keskiviikkoamuna ilma on raikas ja Helsingin yllä möllöttää kelmeä aurinko. Olen matkalla *Aasta täis draamat* (*A Year Full of Drama*) -dokumenttielokuvan ohjaaja **Marta Pulkin** ja päähenkilö **Alissija-Elisabeth Jevtjukovan** hotellille. He ovat saapuneet Helsinkiin *Rakkautta*

& *Anarkiaa* -elokuva festivaalilla esitettävään näytöksiin, kuulemaan yleisön kysymyksiä ja kommentteja.

Hotellin aulassa vastaan tulvii paitsi aamiaisen tuoksu, myös festivaalin tuntua. Helsingin kansainvälinen elokuvafestivaali *Rakkautta & Anarkiaa* on käynnissä 33. kertaa. Odotan jännityksellä kohtaamista Alissijan ja Martan

kanssa, sillä minulla on ollut ilo nähdä elokuva ja vaikuttua sen tarinasta. *Kinoteater*-kollektiivi etsi vuonna 2017 työpaikkailmoituksella täysipäiväistä teatterikatsojaa, jonka oli tarkoitus vierailla kaikissa vuoden 2018 aikana Virossa ensi-iltaan tulevissa esityksissä. Oleellista oli, ettei kyseinen henkilö ollut koskaan käynyt teatterissa. Elokuvan

päähenkilöksi valikoitui Alissija, silloin 21-vuotias vironvenäläinen, jonka kasvutarina nousi elokuvan pääosaan.

Istumme alas sohvanurkkaukseen, johon kantautuvat etäältä keittiön äänet. Aamiainen on päättymässä. Sovimme, että teemme haastattelun englanniksi, sillä viron kielen taitoni ei vielä riitä siihen, että voisimme puhua syvällisesti aiheesta. Saan ihmetystä osakseni, että ylipäättään puhun viroa, mikä tietenkin lämmittää näin Viro-fanina. Martan ja Alissijan välit ovat selvästi lämpimät ja heidän kanssaan on helppo jutella.

Keskiöön kasvutarina

Marta kertoo tulleen jo projektin alussa mukaan työryhmään, kun sen alullepanijat ja *Kinoteaterin* perustajat, veljekset **Paul** ja **Paavo Piik** sekä **Henrik Kalmer** ymmärsivät, että projekti tulisi taltioida hyvin. *Kinoteaterin* työhakemukseen teatterikatsojaksi vastasi yli 500 henkilöä, joista 300:n pyydettiin lähettämään videotallenne itsestään. Seuraavassa vaiheessa 40 hakijaa kutsuttiin tapaamaan työryhmää. Lopulta jäljellä oli enää viisi, joiden tuli vierailla teatteriesityksessä ja kirjoittaa siitä arvio. Prosessi oli pitkä ja monivaiheinen. Oleellista oli, että sen lisäksi, että työryhmä valitsee sopivan

henkilön, tulisi myös tämän olla sitoutunut tulevaan yhteistyöhön.

Alusta alkaen oli kuitenkin selvää, että Alissija oli työryhmän suosikki. Työryhmä istui alas ruotimaan videoita, jotka katsottiin etunimen mukaan aakkosjärjestyksessä. Alissijan video oli Martan mukaan kolmas tai neljäs, ja teki välittömästi vaikutuksen. Samalla Alissijan valinta oli yllättävä, sillä lähtökohtaisesti työryhmällä oli ollut mielessä jotain aivan muuta: mielikuvissa päähenkilö olisi ollut vanhempi, mies, jolla olisi muitakin sitoumuksia, mahdollisesti perhe, jotakin, joka tekisi projektiin osallistumisesta jokseenkin haastavaa. Ajatuksena oli kuvata niin sanotun »

» tavallisen ihmisen elämää ja arkea sekä suhtautumista teatteriin. Se, millaiseksi dokumentti muotoutui, oli myös lopulta *Kinoteaterille* yllätys: keskiöön nousikin nimenomaan Alissijan kasvu ja muutos, ei niinkään virolainen teatteri.

Alissija kertoo, että on kuullut tämän tarinan toki jo monta kertaa, mutta silti hänellä nousee joka kerta tunteet pintaan. Kun Alissija löysi *Kinoteaterin* ilmoituksen, hän etsi elämälleen uutta suuntaa ja paikkaa, johon kuulua. Siitä lähtien, kun hän tapasi työryhmän, koki hän vahvaa tarvetta olla mukana ja toivoi, että pääsisi osaksi projektia. Kaikkien onneksi näin tapahtui.

Venäjänkielisestä perinteestä virolaisen kulttuurin pariin

Huomaan olevani hieman hermostunut seuraavasta kysymyksestäni, sillä en tiedä, onko aihetta kohteliasta nostaa esille. Alissija on kotoisin Valgasta ja on taustaltaan venäjänkielinen. Elokvassa viitataan ajoittain venäjänkieliseen perinteeseen, ja aluksi venäläinen teatteri tuntuu tekevän voimakkaamman vaikutuksen Alissijaan. Haluan kysyä, oliko kielivähemmistöstä tulevana helppo ymmärtää virolaisesitysten merkityksiä, ja tuntuivatko venäjänkieliset esitykset lähestyttävämiltä. Mikä on siis kielen ja kulttuurin merkitys tässä yhteydessä?

Alissija aloittaa tuoreella havainnolla. Hän opiskelee paraikaa ohjaajaksi Viron musiikki- ja teatteriakatemiassa. Äänenkäytön harjoituksissa hän on huomannut,

että venäjäksi tunneääni kulkeutuu syvältä kehosta, kun taas viroksi ääni jää herkästi kapeammaksi. Dokumentti-projektin aikana Alissija huomasi myös, että venäläisessä teatterissa yleisö reagoi voimakkaammin ja avoimemmin, kun taas virolainen yleisö on hiljaisempi ja varautuneempi. Kaikkineen venäläisteatterien esityksistä oli prosentuaalisesti huomattavasti vähemmän sellaisia, joista hän ei pitänyt.

Alissija on kuitenkin ollut osa vironkielistä yhteiskuntaa pienestä pitäen ja on puhunut viroa pitkälti kaikkien muiden paitsi perheensä kanssa. Päiväkirjansakin hän kirjoittaa viroksi. Omien sanojensa mukaan hän ajattelee ja viestii sujuvasti kolmella kielellä: viroksi, venäjäksi ja englanniksi. Voisi sanoa, että ero kielessä korostuu tunnelmaisissa: venäjässä on

paljon tunnetta kuvaavaa sanastoa, mitä virossa ei ole. Alissijan mukaan kieliä on kuitenkin on vaikeaa laittaa mihinkään paremmuusjärjestykseen.

Tällä hetkellä Virossa nuoret ihmiset puhuvat yhä vähemmän venäjää ja trendi on toiseen suuntaan: yhä useampi venäjänkielinen opettelee puhumaan viroa, mikä häivyttää rinnakkain elävien kulttuurien rajaa. Marta tuo kuitenkin esille, että virolaisessa dokumenttielokuvassa ei ole hirveästi venäjänkielisiä päähenkilöitä, ja että virolaisyleisölle venäläistautainen päähenkilö on edelleen yllättävän kiinnostava. Eräs katsoja kommentoi näytöksen jälkeen olleensa todella yllätynyt, että ”venäläisnuori näin pienestä kaupungista voi olla noin älykäs”, mikä osaltaan kuvaa hyvin kanssakäymisen puutetta.

Alissija lisää, että hänelle se, että Virossa on erilaisia teatterin ilmaismuotoja, ja että hän saa katsella niitä ikään kuin kahdesta eri näkökulmasta, on ehdottomasti rikkaus.

Teatteri Alissijan elämässä tänään ja teatterin rooli Viron yhteiskunnassa

Dokumentin kuvaamisesta on nyt jo kaksi vuotta aikaa. Kuvausten loppupuolella Alissija haki opiskelemaan teatterialaa ja pääsi sisään Viron teatteri- ja muusiikkiakatemiaan ohjaajalinjalle. Hakiessaan kouluun Alissijalla oli voimakkaat ja vallankumoukselliset visiot siitä, kuinka teatteria pitäisi kehittää. Ensimmäinen vuosi koulussa oli kuitenkin hänen mukaansa vaikea ja nosti

esiin kysymyksiä siitä, miksi hän oli sinne päätenyt. Oliko dokumentin teko ja koko vuoden kestävä prosessi vaikuttanut häneen niin, että hän ohjautui alalle tahtomattaan vai halusiko hän todella tätä itse? Kuinka paljon tässä valinnassa oli sitä, että hän halusi osoittaa dokumentin katsojille ja työryhmälle, kuinka hyödyllinen tai onnistunut projekti oli, ja kuinka paljon se häneen vaikutti?

Kuitenkin suunta tuntuu nyt oikealta. Ennen tätä projektia Alissijalla oli haaveissa tehdä nuorison kanssa töitä. Koulutus käsittelee paljon samoja aiheita, kuten leikkiä ja itsensä kehittämistä, mutta on toki paljon enemmän keskittynyt taiteeseen ja ilmaisuun. Alissija painottaakin, ettei ole vielä varma, tuleeko hänestä välttämättä teatterin ammattilainen, mutta kokee opiskelun ja tämän ajan elämässään todella merkittäväksi.

Haluan lopettaa haastattelun keskustelemalla elokuvan temasta eli taiteen merkityksestä. Taiteen tehtävänä on myös heijastella ympäröivää maailmaa ja yhteiskuntaa. Kysyn kummaltakin, mitä aiheita virolaisessa teatterissa tai taiteessa olisi tärkeää esitellä tällä hetkellä.

Toteamme ensi alkuun kaikki, että aihe on iso ja vaatisi jo tyystin oman keskustelunsa. Alissija sanoo kuitenkin nopeasti, että hänellä on yksi ajatus, jonka voi nostaa esille. Jonkin aikaa sitten hän alkoi pohtia, että oman oppimisen ja kehittymisen näyttäminen ulospäin on tärkeää. Yksilön omasta mielen- ja fyysisestä terveydestään huolehtiminen heijastuu yhteiskuntaankin. Alissijasta keskeistä tällä hetkellä on

Aasta täis draamat -dokumentin päähenkilö Alissija-Elisabeth Jevtjukova (vas) ja ohjaaja Marta Pulk. Kuva: Salomon Marttila.

pieneen keskittyminen, koska sillä voi olla suurempi vaikutus.

Marta kommentoi, että hänelle taide on yritys kommunikoida, ja sen tavoite on luoda ymmärrystä ihmisten välillä. Tapoja on monia ja kukin saa valita, onko taide tehty yksilön vai yhteiskunnan teemoista ja missä muodossa. Tärkeää on luoda maailmoja ja tiloja, joissa voimme ymmärtää toisiamme paremmin.

Rakkautta & Anarkiaa -elokuشافestivaali, jos jokin, on hieno paikka tutustua toisiin maailmoihin ja tapoihin elää. Haastattelun jälkeen poljen hymy huulilla kohti kotia. Olipa ilo tavata! ■